

1

DIVADLO JÁRY CIMRMANA

Ladislav Smoljak (1931 – 2010)

- učitel matematiky a fyziky
- dramatik a režisér
- filmový scénárista, režisér a herec

Zdeněk Svěrák (1936 -)

- učitel češtiny
- redaktor Československého rozhlasu
- prozaik, autor knih pro děti
- dramatik
- herec a scénárista (Marečku, podejte mi pero; Obecná škola; Kolja – Oskar za nejlepší zahraniční film)
- autor písňových textů – s Jaroslavem Uhlířem (Severní vítr, Není nutno)

1967 * divadlo

založení divadla

- během studia vedl Smoljak ochotnické divadlo, ve kterém se seznámil se Svěrákem a Čepelkou
- v roce 1965 založili všichni spolu s Jiřím Šebánkem rozhlasový pořad Nealkoholická vinárna U Pavouka
- v něm oznámili nález pozůstalosti dosud neznámého českého génia Járy Cimrmana
- divadlo bylo založeno roku 1967
- vzniklo šedesátých letech x mohlo fungovat i za normalizace – apolitické x přesto problém se schvalováním her

koncepce divadla

- původně amatérské divadlo
- hráli zde jen muži – i ženské role
- záměrně hráli neprofesionálně – jako ochotníci, bez přehrávání
- pracují s publikem
- využívají improvizace – často rozdílný text v knižním a divadelním podání
- mystifikační divadlo – fiktivní postava Járy Cimrmana
- humor inteligentní – narážky na historické události, jevy z oblasti vědy, umění...bez toho nepochopitelné
- rysy studentské recese, parodie, absurdita, hra s nesmyslem

- divadlo malých forem (smích od přelbu 20. století)
- jako - alternativa k ofici. divu
- kulturní hry, písně
(např. Osob. divadlo Semrák)

hry

- mají dvě části:

a) úvodní seminář

- skládá se z několika přednášek
- mají nás poučit o nějakém tématu, souvisí s životem a dílem Járy Cimrmana
- rozdělili si tituly, které pak užívali při přednáškách – v kontrastu s pseudovědeckými závěry

b) jednoaktová hra

- tematicky spjatá s úvodním seminářem
- parodie nějakou oblast vědeckého bádání či umělecké tvorby
 - Vyšetřování ztráty třídní knihy – Cimrman pedagog, komedie ze školního prostředí
 - Dlouhý, široký a krátkozraký – Cimrman sběratel a teoretik pohádek, parodie pohádky
 - Vražda v salónním kupé – Cimrman kriminalista, parodie detektivky
 - [redacted]
 - [redacted]
 - Dobytí severního pólu
 - České nebe

Jára Cimrman, ležící, spící – film – Svěrák, Smoljak

2

- obecně

Í SEVERNÍHO PÓLU

erární druh, žánr, výrazová forma

drama, komedie

- próza (drama)

Kompozice

- 2 částí – seminář a jednoaktová hra členěná na 5 obrazů

- děj hry se odvíjí chronologicky

Děj

- seminář obsahuje přednášky na 6 témat:

- 1) > Nově objevená báseň – Petr Bruckner
- 2) > Zkouška nové technické síly – Dr. Svěrák
- 3) > Objev arktického sněžného člověka – Ing. Jan Hraběta
- 4) > Cimrmanova záhadná hra přetržené dítě – Prof. Pavel Vondruška
- 5) > Živé obrazy Járy Cimrmana – Dr. Bořivoj Penc
- 6) > Masová scénář škodu nezjistí, kdo se pojistí – Dr. Zdeněk Svěrák

- hra: rekonstrukce náročné cesty skupiny 4 českých otužilců na severní pól

Postavy

- náčelník Karel Němec – vedoucí výpravy, náčelník Jednoty otužilců
- pomocný učitel Václav Poustka – píše deník, snaží se bojovat proti trudomyslnosti
- lékárník Vojtěch Šofr – nejvíce propadá trudomyslnosti
- Varel Frištenský – nejsilnější, ale nejméně chytrý člen výpravy
- poručík Beran – americký Čech, doprovod profesora Mac Donalda

- „vypravěč“

Časoprostor hry

- děj hry se odehrává od 19. 12. 1908 do 5. 4. 1909, pól je v tento den dobyt
- odehrává se cestou na severní pól

Typy promluv

- pásmo postav
- vypravěč v dramatu není – jen scénické poznámky
- učitel zde vystupuje jako vypravěč (normálně v dramatu není) – před každým novým obrazem vystoupí před oponu předčítá ze svého deníku (doplňuje neznámé souvislosti) – v závěru ho vystřídá hlas z reproduktoru

Jazyk

- v semináři spisovný – často termíny – má působit dojmem odborného projevu
- ve hře mnohdy nespisovný (až vulgární)
- mísení vysokého a nízkého stylu (archaismy a vulgarismy) – přispívá k jazykové komice
- jazykové hříčky – založené na polysémii, homonymii, antonymii či hromadění slov s podobným významem
- dvojsmysly – pan manžel bude tak laskav a udělá vás maminkou (živý obraz pro pojišťovnu)
- doslovné užití frazémů (musíme zamést před vlastním prahem – koště nebylo na seznamu)
- žkomolené frazémy (už jste byla na vahách)
- apoziopeze – tři tečky naznačující možnost improvizace

Kulturní kontext

- divadlo řadíme mezi tzv. divadla malých forem
- parodii a nonsens využívali také Suchý a Šlitr v divadle Semafor a Ivana Vyskočil v Nedivadle
- hra byla přijata kladně diváky i kritikou

Adaptace

- v roce 2006 byl natočen záznam divadelního představení pro televizní vysílání

ČESKÉ NEBE

Literární druh, žánr, výrazová forma

- drama, ~~komedie~~
- próza (drama)

Kompozice

- podtitul Cimrmanův dramatický kšaft – závěť – pravděpodobně poslední hra S+S
- 2 části – seminář a jednoaktová hra
- děj hry se odvíjí chronologicky
- číslo 3 – 3 členové ~~star~~, 3 noví, 3 žádosti z Očistce, 3x tělocvik

Děj

- seminář obsahuje přednášky na 6 témat:

1. > Nález hry České nebe – Dr. Zdeněk Svěrák
2. > ~~Dynokurské období~~
3. > Zapíraný český vojevůdce – Mgr. Marek Šimon
4. > Flaška a Krabice – Ing. Bárta
5. > Rukopisné padělky – Dr. Zdeněk Svěrák

- hra: Hra popisuje zasedání české nebeské komise v době první světové války. Řídícím je svatý Václav, který se rozhodl komisi rozšířit ze tří členů (Svatý Václav, Komenský, Praotec Čech) na šest. Postupně mezi sebe přijmou Borovského, Husa a babičku Boženy Němcové. Musí se rozhodnout, jaký zaujmou postoj k Smetanovi, Sabinovi, (českým vojákům, kteří dezertovali z rakouské armády k československým legiím – tito na rozdíl od ostatních nejdou z očistce), k autorům rukopisů... Nakonec volí českého krále.

Postavy

- svatý Václav
- Komenský
- Praotec Čech
- Borovský
- Hus
- Maršál Radecký – záporná postava, povýšený, chce nařizovat komisi, kt. vojáky do nebe nemohou vpustit (dezertéři)
- Miroslav Tyrš – zakladatel Sokola, stará se o fyzickou kondici obyvatel českého nebe

Časoprostor hry

- hra se odehrává po roce 1915. tedy za první světové války
- odehrává se v nebi – v části vyhrazené Čechům – proto české nebe

Jazyk

- v semináři spisovný – často termíny – má působit dojmem odborného projevu
- ve hře záleží na postavě – postavy vzdělané x nevzdělané (babička, praotec)
- historismy, germanismy (německé výrazy)
- dvojsmysly
- frazémy (Hus říká, že by za něj dal ruku do ohně, že pro tuto myšlenku plane)
- černý humor, ironie
- pro pochopení humoru j nutná znalost reálií – sv. Václav nechce Nepomuckého, protože je s ním těžká domluva

DIVADLO JÁRY CIMRMANA

Ladislav Smoljak (1931 – 2010)

- učitel matematiky a fyziky
- dramatik a režisér
- filmový scénárista, režisér a herec

Zdeněk Svěrák (1936 -)

- učitel češtiny
- redaktor Československého rozhlasu
- prozaik, autor knih pro děti
- dramatik
- herec a scénárista (Marečku, podejte mi pero; Obecná škola; Kolja – Oskar za nejlepší zahraniční film)
- autor písňových textů – s Jaroslavem Uhlířem (Severní vítr, Není nutno)

založení divadla

- 1965 Svěrák, Smoljak, Šebánek, Čepelka, Velebný - rozhlasový pořad Nealkoholická vinárna U Pavouka
- 1967 divadlo

koncepte divadla

- hráli zde jen muži – i ženské role
- záměrně hráli neprofesionálně
- pracují s publikem - improvizace
- mystifikační divadlo – fiktivní postava Járy Cimrmana
- humor inteligentní, rysy studentské recese, parodie, absurdita, hra s nesmyslem (nonsens)

hry

- mají dvě části:
- a) úvodní seminář
 - skládá se z několika přednášek – poučení o tématu či životě a díle J. Cimrmana
- b) jednoaktová hra
 - tematicky spjatá s úvodním seminářem
 - parodie nějakou oblast vědeckého bádání či umělecké tvorby
 - Vyšetřování ztráty třídní knihy – Cimrman pedagog, komedie ze školního prostředí
 - Dlouhý, široký a krátkozraký – Cimrman sběratel a teoretik pohádek, parodie pohádky
 - Vražda v salónním kupé – Cimrman kriminalista, parodie detektivky
 - Dobytí severního pólu
 - České nebe

Jára Cimrman, ležící, spící – film – Svěrák, Smoljak

Kulturní kontext

- divadlo řadíme mezi tzv. divadla malých forem
- parodii a nonsens využívali také Suchý a Štítr v divadle Šemafar a Ivana Vyskočil v Nedivadle

DOBYTÍ SEVERNÍHO PÓLU

- seminář obsahuje přednášky na 6 témat:
 - Nové objevená báseň – Petr Bruckner
 - Zkouška nové technické síly – Dr. Svěrák
 - Objev arktického sněžného člověka – Ing. Jan Hraběta
 - Cimrmanova záhadná hra přetržené dítě – Prof. Pavel Vondruška
 - Živé obrazy Járy Cimrmana – Dr. Bořivoj Penc
 - Masová scéna škodu nezjistí, kdo se pojistí – Dr. Zdeněk Svěrák
- hra: rekonstrukce náročné cesty skupiny 4 českých otužilců na severní pól

Postavy

- náčelník Karel Němec – vedoucí výpravy, náčelník jednoty otužilců
- pomocný učitel Václav Poustka – píše deník, snaží se bojovat proti trudomyslnosti
- lékárník Vojtěch Šofr – nejvíce propadá trudomyslnosti
- Varel Fršístenský – nejsilnější, ale nejméně chytrý člen výpravy
- poručík Beran – americký Čech, doprovod profesora Mac Donalda

Jazyk

- v semináři spisovný – často termíny – má působit dojmem odborného projevu
- ve hře mnohdy nespisovný (až vulgární)
- mísení vysokého a nízkého stylu (archaismy a vulgarismy) – přispívá k jazykové komice
- jazykové hříčky – založené na polysémií, homonymií, antonymií či hromadění slov s podobným významem
- dvojsmysly
- doslovné užití frází, zkomolené frázémy
- apoziopeze – tři tečky naznačující možnost improvizace

ČESKÉ NEBE (Cimrmanovo dílo, 1998)

- seminář obsahuje přednášky na 5 témat:
 - Nález hry České nebe – Dr. Zdeněk Svěrák
 - Dymokurské období – Petr Bruckner
 - Zapíraný český vojevůdce – Mgr. Marek Šimon
 - Flaška a Krabice – Ing. Bárta
 - Rukopisné padělky – Dr. Zdeněk Svěrák
- hra: Hra popisuje zasedání české nebeské komise v době první světové války. Řídícím je svatý Václav, který se rozhodl komisi rozšířit ze tří členů (Svatý Václav, Komenský, Praotec Čech) na šest. Postupně mezi sebe přijmou Borovského, Husa a babičku Boženy Němcové. Musí se rozhodnout, jaký zaujmou postoj k Smetanovi, Sabinovi, (českým vojákům, kteří dezertovali z rakouské armády k československým legiím – tito na rozdíl od ostatních nejdou z očiště), k autorům rukopisů... Nakonec volí Českého krále.

Postavy

- svatý Václav
- Komenský
- Praotec Čech
- Borovský
- Hus
- Maršál Radecký – záporná postava, povýšený, chce nařizovat komisi, kt. vojáky do nebe nemohou vpustit (dezertéři)
- Miroslav Tyrš – zakladatel Sokola, stará se o fyzickou kondici obyvatel českého nebe

Jazyk

- v semináři spisovný – často termíny – má působit dojmem odborného projevu, lidové písně
- ve hře záleží na postavě – postavy vzdělané x nevzdělané (babička, praotec)
- historismy, germanismy (německé výrazy)
- dvojsmysly
- frázémy
- černý humor, ironie